

13. Мальцева Т. Організація спілкування молодших школярів у різновіковій групі продовженого дня / Т. Мальцева // Початкова школа. – 2012. – №3. – С.40-41.
14. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики / А.Н.Леонтьев. – М.: Просвещение, 1972. – 575с.
15. Корольова П. Залучення батьків до гурткової роботи // Українська родина: Науково-методичний посібник / П.Корольова. – К.: Київськ. міжрегіон. інст. удоск. вчит. ім.Б.Грінченка. – 1998. – С.319-323.

Романова И.А.

ВНЕУРОЧНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

В статье анализируется сущность внеурочной и внеклассной деятельности, определяются особенности, задачи, условия и формы организации внеурочной деятельности в начальной школе.

Ключевые слова: внеурочная деятельность, внеклассная деятельность, начальное образование, условия организации внеурочной деятельности.

Romanova I.A.

EXTRACURRICULAR ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN

The article examines the nature of extracurricular activities, defines the features, tasks, conditions and forms of the organization extracurricular activities in elementary school.

Key words: extracurricular activities, after-school activities, primary education, conditions of the organization extracurricular activities.

УДК 378.013(147)

Тарарак Н. Г.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНА "ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ" У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Запропонована стаття висвітлює поняття "ціннісні орієнтації" в контексті аксіологічної парадигми як методологічної основи сучасних педагогічних концепцій, що сприяють розвитку суб'єктного потенціалу особистості, організації ціннісно-орієнтаційної діяльності учасників навчального процесу вищої школи в процесі їх взаємодії в навчальному середовищі.

Ключові слова: цінність, ціннісні орієнтації, навчальне середовище, аксіологічна парадигма, педагогічна взаємодія.

Сучасний стан розвитку України, глибокі соціальні, духовні й економічні зрушення, що відбуваються на межі третього тисячоліття в країні, потребують реформування системи освіти, що має сприяти утвердженню людини як найвищої соціальної цінності, найповнішому розкриттю її здібностей, пріоритетності загальнолюдських цінностей, гармонії стосунків людини в суспільстві і навколишнього середовища.

Сьогоднішнє українське суспільство В. Васютинський характеризує як таке, яке послуговується цінностями ліберальними або соціальними "перші більшою мірою орієнтовані на сумлінну працю та співпрацю, рівність, справедливість, колективізм, соціальний захист тощо". В ситуаціях особистісної кризи або духовної кризи суспільства в цілому, людина опиняється перед необхідністю засвідчити актуальність своїх ціннісних установок, або зазнати потребу в їх корекції чи радикальній зміні. Замислюючись над сенсом життя, молода людина часто знаходить протиріччя у спектрі цінностей, якими користувалася ще донедавна. Практична реалізація завдань, визначених у Державній національній програмі "Освіта" (Україна ХХІ століття), пов'язана з оновленням педагогічних концепцій, скерованих на розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості, гуманізації стосунків між людьми.

Проведений науковий пошук свідчить про те, що останнім часом педагогічна наука все частіше звертається до прогресивно-накопиченого досвіду гуманістично-орієнтованої взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, де акцентується проблема формування система цінностей студентської молоді. Другу половину XX століття можна визначити як особливий період у розвитку категорії ціннісних орієнтацій. У цей період проблема формування ціннісних орієнтацій студентів почала активно розроблятися в педагогіці в різних аспектах: від дослідження сутності самого поняття "ціннісні орієнтації" А. Лазарук, Б. Братусем, О. Здравомисловим, О. Ручкою, В. Ядовим та ін. до сучасних досліджень структури ціннісних орієнтацій, здійснених А. Бітуєвою, А. Іващенко, Н. Кириловою та ін.

Гуманістично – орієнтована педагогічна доктрина передбачає, насамперед, гуманізацію педагогічної взаємодії учасників навчального процесу в вищій школі, де обидві сторони виступають як рівні, паритетні, в міру їх знань та можливостей, партнери. Педагогічний потенціал педагогічної взаємодії відкриває широкі перспективи для вдосконалювання всієї системи освіти, для поліпшення професіоналізму, для формування нової концепції взаємодії "викладач – студент" у цілому.

Необхідність розглянути поняття "ціннісні орієнтації" з філософської точки зору продиктована, насамперед, універсальністю самого поняття. Зазначмо, що оскільки останнім часом "ціннісні орієнтації" виявились предметом наукової розвідки з точки зору різних теоретико-методологічних підходів, теоретичні уявлення про них є суттєво неодноманітними. Наприклад, аналіз широкого кола джерел дає підстави свідчити, що багато дослідників не розрізняють поняття "цінність" та "ціннісні орієнтації".

Мета статті полягає в розкритті поняття "ціннісні орієнтації" в контексті аксіологічної парадигми як методологічної основи педагогічних концепцій, що сприяють розвитку суб'єктного потенціалу особистості, організації ціннісно-орієнтаційної діяльності учасників навчального процесу в процесі їх взаємодії в навчальному середовищі.

Приступаючи до аналізу наукової літератури з метою вивчення феномену "ціннісні орієнтації" в навчальному середовищі, важливо визначити такі поняття як "ціннісні орієнтації", "цінність", "аксіологія" та "навчальне середовище" з метою упорядкованості поняттєво-термінологічного для подальшого їх використання у педагогічних дослідженнях.

У філософському словнику "ціннісні орієнтації" тлумачиться, як "важливі елементи структури особистості, які закріплені життєвим досвідом особистості, всією сукупністю його переживань", тобто відображення у свідомості людини цінностей, які визнаються нею як стратегічні життєві цілі та загальні світоглядні орієнтири, що формуються на базі співвіднесення особистісного досвіду з поширеними у соціумі зразками культури. Історично поняття "ціннісні орієнтації" розвивалося як таке, що розкриває зв'язок індивідуального і суспільного у свідомості людини в єдності когнітивних та емоційних процесів. Слушним є підхід сучасних учених І. Попової, І. Суриної, які вважають "ціннісні орієнтації" більш є більш широким за поняття цінності, відображення у свідомості людини цінностей, які визнаються як стратегічні життєві цілі та загальні світоглядні орієнтири, що формуються на базі співвіднесення особистісного досвіду з поширеними у соціумі зразками культури [12, с. 3].

Отже, звернемося більш детально до історії цього питання. У великому енциклопедичному словнику (за ред. А.М. Прохорова) "цінність" дефінюється як "позитивна або негативна значущість об'єктів зовнішнього світу в цілому, визначається ступенем залучення до сфери людської життєдіяльності інтересів, потреб і це критерії та способи оцінки цієї значущості, які виражені в етичних принципах, нормах ідеалах, установках і цілях" [3, с. 12-13]. У філософському розумінні поняття "цінність" означає наявність у певних предметах, явищах, навколишній природі ознак і властивостей, що відображають їхню значущість для людини чи суспільства, тобто якість чи властивість предметів, явищ та ін., що становлять актуальну потребу особистості. У філософському словнику (за ред. І.Т. Фролова) зазначено, що "по відношенню до суб'єкту цінність слугує об'єктом його інтересів, а для його свідомості виконують роль повсякденних орієнтирів в предметній і

соціальної дійсності, об означений його різноманітних відношень до навколишніх предметів та явищ" [14, с. 534].

Так, у філософській думці поняття "цінність" набула істотного значення в епоху формування наукової картини світу (XVII–XVIII ст.), що характеризувалася дослідженням природи цінностей та їхнім місцем у реальному житті, взаємозв'язків різних цінностей між собою, їхнім відбиттям у структурі особистості.

Якщо у Середньовіччі зміст буття людини, її існування та діяльності трактувався через такі цінності, як духовність людини, її безсмертну, звернену до Богу душу, то, вже визначний представник новоєвропейської філософії Р. Декарт, пов'язував цінності із активністю, свободою, самостійністю, відповідальністю самого індивіду. Філософія розуму, викладена у його видатній фразі "мислю, отже існую", якою Р. Декарт ототожнював буття й мислення, задавала загальний методологічний напрям процесу освіти у її фундаментальній меті.

Теоретичне оформлення вчення про цінності отримало лише у XIX столітті, коли системи цінностей стали предметом наукового обговорення і вивчення. Поступово починала оформлюватися ціннісна філософія, де вже категорії буття та розуму усвідомлювалися як категорії цінності, а саме на них базуються інновації та розвиток культури. Так, І. Кант стверджував, що цінності самі по собі не мають буття, у них є тільки значущість, оскільки, на думку видатного філософа, "лише розумна істота має волю, або здатність поступати згідно уявленню про закони, тобто згідно принципам. Оскільки для виведення вчинків із законів потрібний розум, то воля є не що інше, як практичний розум. Якщо розум неодмінно визначає волю, то вчинки такої істоти, що визнаються за об'єктивно необхідні, необхідні також і суб'єктивно, тобто воля є здатність вибирати лише ті, що розум незалежно від схильності визнає практично необхідним, тобто добрим" [8; с. 76], то вихідним пунктом філософської концепції видатного німецького Г. Гегеля є змістовний взаємозв'язок пізнання оцінки й цінності, при використанні принципу доцільності. Г. Гегель підкреслював, що "у цій системі мета розвивається в ідею, що поєднує логіку понять з об'єктивною реальністю через доцільну діяльність. Ця ідея – людська свідомість в єдності пізнання оцінки, істини й цінності. Таку єдність Гегель також називає пізнанням, але більш високого рівня, що несе в собі істину "як таку" [6; с.13].

Зокрема, у середині XIX ст. категорія "цінність" отримала своєрідний розвиток у роботі німецького філософа Рудольфа Германа Лотце "Мікрокосм", де вчений започаткував "ціннісну" проблематику через введення поняття "значущість", яке не залежить від досвіду людини і застосовується як своєрідний критерій істини в пізнанні.

У філософсько-етичних працях природа людини розглядалася передусім з позиції специфічної властивості — розумової діяльності, що сприймалася як певна початкова характеристика людини, а людина — як володар у своєму самовираженні. Життя людського індивіда певним чином обумовлено фоновими факторами, а саме: характеристиками етнічного середовища (звичаями, традиціями, епохою, в яку жила людина), мораллю суспільства, культурними цінностями, заданими з дитинства, рівнем освіти тощо.

Таким чином, у повсякденній практичній діяльності людина стикається з конкретними, реально існуючими природними умовами життя, культурними, соціальними, політичними та економічними чинниками, які в цілому формують ціннісний сенс поведінки людини. Так, німецький філософ Н. Гартман розглядав теорію незмінних етичних цінностей, як проблему співвідношення цінностей і свободи людини. Саме завдяки роботам Н. Гартмана ("праця "Етика"), теорії цінностей М. Шелера, системи цінності американського філософа Р.Перрі [15], французького вченого П. Лапі теорія цінностей сформувалася в 20-50-ті рр. XX століття у певний напрям буржуазної філософії, а, введений в науковий обіг Полем Лапі в 1902 р. термін "аксіологія" поклав початок суб'єктивного принципу "новоєвропейської метафізики з фундаментальним для нього "об'єктивним для суб'єкти відношенням".

Зазначимо, що аксіологія як філософське осмислення цінності людського буття набула значущості лише на межі ХІХ – ХХ ст. Особливу цінність у контексті вивчення сутності зв'язків у ланцюжку "цінність – особистість – суспільство" становлять роботи російського філософа Н. Бердяєва, який ставив акцент на проблемі людини, розвитку її духовного досвіду. Науковець уважав за необхідне чітко розмежовувати такі поняття, як "індивідуум" та "особистість", спираючись на важливість творчого визнання кожної людини, про її свободу та долю у сучасному світі. Н. Бердяєв є автором ієрархії цінностей, згідно якої цінності поділяються на духовні, соціальні і матеріальні цінності [2].

Зазначимо, що за часів радянської влади, а саме до початку 60-х рр. ХХ століття у колишньому СРСР аксіологія як буржуазна "лженаука" знаходилася під суворою заборобою. Але завдяки працям філософа-новатора В. Тугарінова, мали місце поступові зміни в уявленні про сутність "аксіології", як науки про цінності. За словами філософа, "система цінностей людини є "фундаментом" його відношення до світу. Отже, цінності – це те, що потрібне людям для задоволення потреб і інтересів, а також ідеї і їх спонуки, як норма, мета та ідеал". Ціннісний світ кожної людини неосяжний. Проте існують деякі "крізни" цінності, які є практично стрижневим в будь-якій сфері діяльності. До них можна віднести такі вічні характеристики як освіченість, працелюбність, вихованість, добродієність, доброту, толерантність, людськість. В. Тугарінов запропонував таку класифікацію цінностей, як: духовні (освіта, наука, мистецтво); суспільно-політичні (свобода, братерство, рівність, справедливість); матеріальні (техніка і матеріальні блага, що можуть виконувати функцію стимулятора індивідуально-психічного розвитку лише в сукупності з суспільно-політичними і духовними цінностями) [13]. Вчений підкреслював, що саме падіння значущості цих цінностей в той або інший період історії завжди викликає у нормальному суспільстві серйозне занепокоєння".

Зауважимо, що сьогодні в науці існує велика кількість визначення феномена "цінностей", що зумовлено різноманітністю підходів як до визначення самого поняття, так й основи для їхньої класифікації. Так, у філософській енциклопедії представлено таку типологію цінностей: цінності-цілі, цінності-засоби, ситуативні цінності; визнані (інституційовані) та невизнані (але потенційні); за об'єктом спрямованості — спрямовані на себе, на інших, на предмет, на природу тощо [3, с. 1200]. Одну з найбільш уживаних класифікацій наводить Є. Смотрицький. У ній виділяється група особливих цінностей (класові, національні, конфесійні, групові, професійні, сімейні), а інші об'єднуються в бінарні групи: загальнолюдські — індивідуальні, всезагальні — одиничні, неправдиві — істинні, духовні — матеріальні [11].

Розвиваючись у різних галузях знань, аксіологія знайшла своє застосування і в педагогіці. Аксіологія, як наука про цінності освіти, у яких представлена система значень, принципів, норм, канонів, ідеалів, що регулюють взаємодію в освітній сфері і формують компонент відносин у структурі особистості, видається характерологічною складовою гуманітарної парадигми, що надзвичайно активізувалася наприкінці ХХ століття.

На початку ХХІ століття ціннісний смисл людського життя у всіх його функціональних виявах набуває особливого значення, що зумовлює аксіологізацію освіти. Система цінностей, яка належить до загальнонаукових понять, знаходить вагоме методологічне значення в педагогіці, а педагогічна аксіологія сьогодні вважається багатьма вченими самостійним розділом філософії цінностей. Зокрема, філософи (С. Анісімов, О. Дробницький, М. Каган, В. Лутай, М. Марчук та ін.) стверджують, що гуманітарне знання за своєю природою аксіологічне, тобто його призначення для людини визначається передусім ціннісними засадами; ціннісне ставлення до дійсності пов'язане з когнітивним, а пізнавальна діяльність і її результат — знання — мають чітко виражені ціннісні характеристики [9, с. 11]. А, наприклад, дослідники (І.А. Бех, В.О. Огнев'юк, В.І. Андреев, Є.В. Бондаревська, І.Ф. Ісаєв, С.В. Кульневич, В.А. Сластьонін та ін.) вважають за необхідне у ході підготовки фахівців у галузі освіти в межах вивчення педагогічних дисциплін виділити аксіологічний підхід, як методологічну основу, що додасть майбутнім вчителям

ціннісну спрямованість. Підтвердженням тому слугуватиме дефініція "аксіології", подана в Словнику з педагогіки: "... аксіологія у сучасній педагогіці виступає як її методологічна основа, що визначає систему педагогічних поглядів, в основі яких лежить розуміння і затвердження цінності людського життя, виховання і навчання, педагогічної діяльності й освіти" [4; с. 12-13].

Отже, аксіологічний підхід – це філософсько-педагогічна стратегія, яка вказує шляхи розвитку професійного мистецтва, використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості та проектує перспективи вдосконалення системи освіти у цілому.

Педагогічна спрямованість аксіології передбачає створення та розвиток системи цінностей майбутніх фахівців, в процесі формування якої на перший план виступає поняття "*ціннісної орієнтації*" людини. Сутність аксіологічного підходу до вивчення ролі знань в формуванні ціннісних орієнтацій в професійному й особистісному ціннісному самовизначенні молоді презентовані в дослідженнях Т. Ахаян, Л. Андріянової, Н. Гейжан, Ж. Омельченко, В. Повзун, С. Ехова.

Зазначимо, що поняття "*ціннісна орієнтація*" було введено в соціологію Ульямсом Томасом і Флоріаном Знанецьким та стали використовуватися в середині 60-х років ХХ сторіччя. Протягом ХХ ст. в філософії науки відбувалася дискусія про значущість цінностей в науці, а саме "...чи є вони необхідною "рушійною силою" для її розвитку або умовою успішної діяльності вчених служити їхнє визволення від усіх можливих ціннісних орієнтирів?" [10].

Для людини принципово важливо у процесі її самореалізації здійснити свої наміри, цілі, а ще важливіше усвідомити, які ці цілі та наміри, співвідносяться вони із самою особистістю. За будь-яких обставин особистість може зайняти певну позицію щодо своїх життєвих цілей, зробивши відповідальність своїм життєвим кредо. Отже, сам вплив обставин на людину опосередковується, позицією людини стосовно них. Актом вибору особистість демонструє не тільки свою індивідуальну позицію, а й, по суті, обґрунтовує її, оскільки це є вибір моралі, цінностей, які стоять за нею. Такий вибір передбачає не тільки власне свободу, а й відповідальність — тобто відповідальність за автентичність буття людини, за правильне знаходження та реалізацію нею сенсу свого життя і навіть за власне життя.

Отже, ціннісна орієнтація — це є вибір особистістю такого типу поведінки (вчинку), в основі якого лежать певні, різною мірою усвідомлені (чи взагалі не усвідомлені) цінності. Справді духовна особистість є передусім морально суверенною особистістю, чії ціннісні орієнтації спираються на моральні цінності, які мають загальнолюдську, гуманістичну перспективу [10].

Зауважимо, що процес орієнтації може бути розглянуто з різних точок зору. Його можна характеризувати як дія, що складається з елементів: об'єкта (орієнтир), на який спрямована дія; об'єктивної сторони, тобто способу (методу) вчинення дії; суб'єктивної сторони, тобто відносини суб'єкта до дії і його результату, і самого суб'єкта, що здійснює дію. Для педагогіки, на наш погляд, продуктивним є динамічний підхід, що дозволяє вивчати поведінку і діяльність людини в розвитку. З цієї точки зору, орієнтація - це процес, який розгортається як у просторі, так і в часі. До того ж, процес орієнтації є, безумовно, складним та, водночас, суперечливим, таким, що розвивається "по спіралі". Це такий процес, який сам створює умови для свого подальшого розвитку і таким чином служить певною мірою причиною власного саморуху.

Отже, вище перераховані положення, дають підстави вважати неправомірним з методологічної точки зору змішування понять "цінність" та "ціннісні орієнтації". У цьому контексті, слушним є висновок І. Суріної, яка наголошує, що поняття "*ціннісної орієнтації*" є більш широким ніж поняття "цінність" оскільки "в його основі лежить "структурний зв'язок між самою цінністю і ціннісно орієнтованим суб'єктом" [12; с. 3]. Як приклад такого розуміння можна представити таке зіставлення: "*цінність* - гроші" – "*ціннісна орієнтація* - матеріалістична" або "*цінність* – людське життя" – "*ціннісна орієнтація* - гуманістична".

У нинішніх умовах, коли в Україні взято за взірець європейську освітню модель, де чільне місце відводиться поважному ставленню до людської особистості студента, особливої значущості набуває теза В. Сухомлинського, що повага до людської гідності стає "найважливішим педагогічним інструментом, оскільки дає змогу зберегти всі гарні людські якості, що були закладені у дитини від народження — доброту, людяність, невгамовність, і не дає змоги розвинути поганим властивостям — безвольній і мовчазній покірності, безсердечності, жорстокості". Таким чином, вищенаведені положення щодо особливої значущості категорії "ціннісні орієнтації" у філософії слід інтегрувати у площину педагогіки з урахуванням того, що педагогічна взаємодія учасників навчального процесу "в різному її виявленні формує особистісний простір людини, а значить, його ціннісні орієнтації" та носить прикладний характер. Зазначимо, що особливий вплив на формування ціннісних орієнтацій чинить навчальне середовище. Протягом усієї історії існування людини представники старшого покоління прагнули кращого життя для своїх потомків, для чого вони намагалися передати їм свій досвід, культурні навички та знання. Використання родиною або педагогами різних шляхів до процесу навчально-виховної діяльності по-різному визначало пріоритети духовного та матеріального. Згідно з вищевикладеним, феномен взаємодії у "навчальному середовищі" набуває додаткових характеристик, які зумовлені сутністю самого поняття "навчальне середовище", що є опосередкованим самою метою освіти – передати накопичений людством досвід та знання через взаємний контакт учасників навчального процесу, викладача і студента. У цьому контексті слухним є визначення поняття "навчального середовища", що подає О. Запесоцький, який розглядає цей термін у зв'язку із положеннями філософії, теорії культури і соціології молоді та освіти. На думку вченого, "частина простору, що об'єктивно або суб'єктивно впливає на особистість, може розглядатися як середовище, у тому числі культурно-освітнє, якщо мова йде про педагогічно керований вплив на особистісний розвиток" [7, с. 236]. В. Гузєєв зазначає, що "навчальне середовище, є посередником, провідником керівних впливів і почасти носієм каналів зворотного зв'язку. З позицій психології навчальне середовище є засобом створення позитивної мотивації навчання".

Сьогодні звернення до філософської теорії цінностей та формування ціннісних орієнтацій у педагогічному контексті дозволяє розглядати зміст і подальший розвиток вищої освіти як парадигму суб'єкт-суб'єктних відношень, де знання, викладач і студенти об'єднані ціннісним ставленням до дійсності. Отже, на тлі формування гуманістичної освітньої парадигми аксіологічний (ціннісний) підхід можна вважати одним з основних методологічних принципів професійної підготовки майбутніх фахівців, адже він полягає в орієнтації професійної освіти на формування в сучасних студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, що окреслюють їхнє ставлення до себе як людини і професіонала, до загальнолюдський цінностей та світу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бердяев Н. Духовные основы русской революции. В кн.: Бердяев Н. Собрание сочинений. Т. 4. Париж: YMCA-Press, 1990. – 269 с. Режим доступа: http://krotov.info/library/02_b/berdyaev/1918_291.html
2. Бердяев Н. А. Судьба России [Текст] / Н.А. Бердяев. – М., 1990.
3. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. А. М. Прохоров. Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: СПб., 2000. – С. 12-13.
4. Васютинський В.О. Ціннісно-орієнтаційні площини сучасного українського суспільства / Проблеми загальної та педагогічної психології: 36. наук, праць Ін-ту психології ім.Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. – К., 2006. – Т. 8. – Вип. 6 – С. 40-45.
5. Всемирная энциклопедия: Философия / [главн. научн. ред. и сост. А.А. Грицанов]. — М. : АСТ, Мн. : Харвест, Современный литератор, 2001. — 1312 с..
6. Гегель Г. Феноменология духа / Г.Гегель. – М.: Академический Проект, 2008. – С. 13.
7. Запесоцкий А.С. Образование: Философия, культурология, политика / А.С. Запесоцкий. – М. : Наука, 2003. – 456 с.

8. Кант И. Основы метафизики нравственности // Кант И. Основы метафизики нравственности. Критика практического разума. Метафизика нравов. СПб.: Наука, 1995. – С. 55–119.
9. Марчук М.Г. Ціннісні потенції знання / М.Г. Марчук. – Чернівці : Рута, 2001. — 319 с.
10. Микешина Л.А. Эпистемология ценностей. / Л.А. Микешина— М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2007. – 439 с. (Серия "Humanitas").
11. Смотрицкий Е.Ю. Схемы по философии: Этика. Аксиология. Мировоззрение / Е.Ю. Смотрицкий. – Днепропетровск : Пороги, 2003. – 22 с.
12. Сурина, И. А. Ценностные ориентации как предмет социологического исследования / И. А. Сурина. – М., 1996. – С. 3.
13. Тугаринов В. П. Теория ценностей в марксизме [Текст] / В.П. Тугаринов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1968. - 124 с.
14. Философский словарь / [под ред. И.Т. Фролова]. – [5-е изд.] – М.: Политиздат, 1987. – 590 с.
15. Perry R.V. Realms of Value. A Critique of Human Civilization / R.V.Perry. – Harvard University Press, Cambridge Mass, 1952. – P. 3.

Тарарак Н. Г.

*ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ФЕНОМЕНА
"ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТАЦИИ" В УЧЕБНОЙ СРЕДЕ*

В статье раскрывается понятие "ценностные ориентации" в контексте аксиологической парадигмы как методологической основы современных педагогических концепций, которые способствуют развитию субъектного потенциала личности, организации ценностно-ориентационной деятельности участников учебного процесса высшей школы в процессе их взаимодействия в учебной среде.

Ключевые слова: ценность, ценностные ориентации, учебная среда, аксиологическая парадигма, педагогическое взаимодействие.

Tarak N. G.

*THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF RESEARCH OF THE "VALUABLE
ORIENTATIONS" PHENOMENON IN AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT*

The article highlights a concept "value orientations" in the context of the axiological paradigm as a methodological basis of the modern pedagogical conceptions that assist to development of the subjective potential of personality, organization of valued-orientation activity of the participants of the educational process in the course of their cooperation in an educational environment.

Key words: value, value orientations, educational environment, axiological paradigm, pedagogical mutual relations.

УДК 378.141.251-054.68

Шемигон Н.Ю.

***ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ
КРАЇН СНД СЕРЕДНЬОАЗІЙСЬКОГО РЕГІОНУ***

У статті розглядаються особливості виховної роботи зі студентами із середньоазійського регіону, на прикладі студентів із Туркменістану. Досліджуються основні труднощі, з якими стикаються студенти з вказаного регіону під час навчання в українських ВНЗ, та можливості виховного впливу кураторів у подоланні вказаних труднощів.

Ключові слова: виховна робота, виховна концепція, міжкультурна комунікація, пристосування, адаптація.

В останні десятиліття у вітчизняних вищих навчальних закладах збільшився контингент іноземних студентів із середньоазійського регіону. Одне з актуальних питань, яке треба вирішувати під час роботи з даним контингентом студентів, – це забезпечення